Adrian Rezeanu

FORMULE DE DESEMNARE URBANONIMICĂ FIRME COMERCIALE

1. Organizarea fiscală pe baze cvasimoderne a celor două provincii româneşti, Ţara Românească şi Moldova, a fost determinată în secolul al XIX-lea de introducerea Regulamentului Organic. Pe lângă un nou impuls dat activităţilor comerciale, care devin astfel libere de încorsetarea vreunui monopol sau a vreunei vămi restrictive[1], s-a produs o schimbare a obligaţiilor fiscale pe baza unei noi organizări a negustorilor şi meseriaşilor grupaţi după p a t e n t ă, impozit unic datorat vistieriei[2].

Întocmirea catagrafiilor de patentari din oraşe şi târguri a însemnat atât înscrierea tuturor prăvăliilor, unde se practicau meşteşugurile şi comerţul, cât şi a persoanelor care activau în aceste locaţii[3].

Apariţia acestor catagrafii a reprezentat o primă grupare a categoriilor socioprofesionale reprezentate de negustori şi meseriaşi, după specificul activităţii lor, dar şi după apartenenţa etnică şi religioasă. Esenţial este faptul că în aceste catagrafii nu vom întâlni locuri concrete, individualizate prin nume.

Inexistenţa unui Registru al Comerţului, structurat pe criterii profesionale, chiar şi pentru perioada de după Regulamentul Organic, n-a putut înlesni pentru studiul nostru o statistică specializată a firmelor comerciale în ansamblul lor, din care să reiasă, în primul rând, posibile formule de desemnare urbanonimică. De aceea, am făcut apel la diferite surse arhivistice, datate anterior Regulamentului Organic, dar şi ulterior, până în zilele noastre, cu scopul de a selecta, chiar şi parţial, virtuale formule de desemnare urbanonimică, cu referire la firmele comerciale, viabile pentru anumite perioade, abordându-se, în primul rând, p r i n c i p i u l m o t i v a ţ i e i t o p o n i m i c e l o c a l e.

2. Firmele comerciale se încadrează în sistemul reperelor locale urbane şi reprezintă „emblema” oficială afişată sau de circulaţie orală, distinctivă pentru agenţii economici, participanţi la diferite activităţi comerciale şi de producţie[4].

[1] *Regulamentul Organic*, ediţia a II-a, Bucureşti, 1947, p. 174–184.

[2] Vezi Vladimir Diculescu, *Bresle, negustori şi meseriaşi în Ţara Românească (1830–1848)*, Bucureşti, 1973, p. 37–40.

[3] Idem, p. 5; prin altele, vezi *Catastihul patentarilor de negustori şi meseriaşi împărţiţi pă corporaţii din 1832*, în Colecţia „Catagrafii”, dosar 84/1832, de la D.G.A.N. Bucureşti.

[4] Vezi Adrian Rezeanu, *Nomenclatura firmelor comerciale în Bucureşti în perioada 1931–1948*, în „Anuar al Arhivelor Municipiului Bucureşti”, Bucureşti, 1998, p. 198–203.

BDD-A623 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:57:29 UTC)

Desemnarea prin „embleme" a firmelor comerciale urbane este un act, de cele mai multe ori, nemotivat, dar, în acord cu diversificarea peisajului economic urban, acoperă o sferă largă de cuprindere, referindu-se atât la „minisemne" locale distinctive incluse în formula de desemnare, la numele proprietarului, cât şi la specificul activităţii desfăşurate. Alteori însă, „emblema" este opacă din punct de vedere semantic, izolată de oricare alte denotate aflate în vecinătatea topografică, dar, paradoxal, devine semn unicat distinctiv local, deşi este lipsit de „derivate" toponimice.

În procesul de desemnare a acestor grupuri de repere urbane, segmentate şi încadrate pe etape din istoria urbană, se observă prioritatea „modei", ca normă de selecţie în actul denominativ. De cele mai multe ori, însă, „moda" afectează, mai ales pentru epoca actuală, esenţa întregului proces desemnator, apărând, în acest fel, atât o segmentare a circulaţiei în timp a urbanonimului cât şi o alterare a specificului local, prioritar, de altfel.

În general, pe lângă „ghidul viconimic", de notorietate în procesul de orientare urbană, reţeaua reperelor reprezentate de firmele comerciale poate constitui, la rându-i, un posibil „ghid", chiar şi pentru analiştii istoriei unităţilor urbane.

3. Între numele firmelor comerciale şi acelea identitare pentru reţeaua viconimică a existat, mai ales pentru perioadele mai vechi din istoria urbană, o strânsă interdependenţă. Pentru târgul vechi medieval, chiar şi până în secolul al XIX-lea, formula desemnatoare viconimică presupunea mai multe aspecte.

3.1. Descrierea perifrastică viconimică a însemnat o înşiruire de repere locale, de regulă centre de activitate comercială. În această situaţie, formulele desemnatoare viconimice cuprindeau o enumerare a „punctelor" comerciale identificate, la rândul lor, prin alte microformule identitare, fără o ierarhizare a lor. Astfel, punctul comercial individualizat denominativ făcea parte dintr-o enumerare pe orizontală, contribuind doar topografic la identificarea viconimică:

„O uliţi ... ce să începi *di la Crâşma Neguţitoriului Iordachi Pungă* şi merge pi lângă *Hanul Precistii Mari*"; „Hudiţa dintri *Dughenili lui Ghiţi Scarlatu şi Ruja Jâdafca*"[5].

„Uliţa di la *Hanu lui Avrămică* în sus, spre *Hanul lui Raful Grimberg* şi până în *Uliţa Hanurilor* spre *Şleahu Dorohoiului* ..."[6].

3.2. În alte situaţii, reperul comercial identificat local printr-o formulă desemnatoare reprezintă, pe de o parte, punctul unic şi final de pe traiectul căii de circulaţie, iar, pe de altă parte, identifică denominativ, prin transfer de nume, însuşi traiectul viconimic:

[5] D.G.A.N., fond *Ministerul Lucrărilor Publice, Moldova*, dosar 366/1849, 1850, 1851: *Lista de numărul şi numire uliţilor şi a hudiţilor din acestu târg Roman, precum şi numărul tuturor casălor de prin măhalali*, f. 84.

[6] Idem, *Lista di toate uliţile şî hudiţile şî din toate casăle din acest oraş Botoşanii, 1850*, f. 129.

BDD-A623 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:57:29 UTC)

„*Uliţa* **la Han(ul) Poliţianului**”,
„*Uliţa* **Hanului Roşu**”,
„*Uliţa* **Căldărăriei Vechi**”,
„*Uliţa* **Cofetării**”[7].

3.3. Reperul comercial identificat denominativ, existent pe traiectul căii de circulaţie, a reprezentat, la rându-i, o formulă desemnatoare viconimică:

„Hudiţa pi lângă *Hanul Precistii*”,
„O uliţi di lângă *Hanul lui Carabetu*”[8].
„Uliţa care trăci pi *la Crâşma Frumuşâcăi*”[9].

3.4. În alte situaţii, reperele comerciale dispuse pe traiectul căii viconimice, dar pe ambele ei părţi, imprimă o formulă perifrastică mai restrânsă:

„Hudiţa dintri *Binalile răposatului Boldovici* şi *Dănilă Tejghetaru*”,
„Hudiţa dintre *Dughenile dumisale Neculai Moldovanu* şi *Leiba Croitorul*”[10].

3.5. Calea de circulaţie, marcată, de altfel, printr-un „toponim aparent”, este totuşi insuficient identificată şi intervine în procesul desemnator un reper comercial de pe traiect sau de la finalul acestuia:

„*Uliţa Olăriei* (cu locurile unde se practica meşteşugul olăritului – n.n., A.R.), ci să începi din *Uliţa Făinăriei* (cu locurile unde se comercializa făina – n.n., A.R.) şi stă *la Dugheana Iotului*”[11].

3.6. Reperele comerciale marcate pot reprezenta punctele iniţiale şi finale ale căii de circulaţie. În această situaţie, reperele în discuţie au valoare topografică egală fără să se impună local decât ca punct de traiect:

„Hudiţa di *la Dugheana Danului* pără *în Spiţării*”,
„Hudiţa di *la Hanul lui Hristea Bacalu* pără *în Olărie*”[12].

4. Numele firmelor comerciale urbane, în structura cărora apare un antroponim, toponimizat în diferite grade, a avut o largă circulaţie în amplul proces de desemnare urbană. Răspândirea acestui model structural toponimic în peisajul urban european în anumite perioade, determinate istoric, îndreptăţeşte plasarea lui printre formulele caracteristice în identificarea reperelor locale. Din punct de vedere toponimic, formula de desemnare urbană, în care intră un antroponim, este mai puţin elaborată, dacă avem în vedere şi gradele diferite de toponimizare ale acestuia.

Toponimizarea antroponimului, în condiţiile în care formula de desemnare a firmelor comerciale este prezentă peren în mentalul local, va duce la pierderea capacităţii de individualizare a persoanei, pentru ca în final să se producă un

[7] Idem, *Lista de numirea tuturor uliţilor şi a hudiţilor din oraşul Focşanii, 1851*, f. 208.
[8] Vezi f. 84.
[9] Idem, *Lista di uliţăli şi hudiţăli aflătoare în cuprinsul acestui târgu*, Piatra, 1850, f. 228.
[10] Vezi nota 5.
[11] Idem, *Listă de uliţili aflătoari în târgul Huşâii, în grănăţuirea Sfatului*, 1851, f. 168, 169.
[12] Vezi nota 11.

BDD-A623 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:57:29 UTC)

transfer identificator către segmentul topografic concret, în care se desfăşoară activitatea. Gradele diferite de toponimizare ale antroponimului din formula de desemnare a firmelor comerciale vor face obiectul următoarelor alineate.

4.1. Antroponim simplu, nederivat, utilizat împreună cu termenul generic corespunzător unei clase urbanonimice unice, cu care, în diferitele stadii ulterioare de toponimizare, se află în relaţie apoziţională, uneori chiar redundantă. Vom da în paranteze anii de atestare precum şi fondul arhivistic documentar utilizat sau sursa tipărită folosită:

Hanul Pappasoglu (Bucureşti, **1831** PRIM B 12); **Hanul Şuţu** (Bucureşti, **1839** MTR 216/11); **Hotel Nenciulescu** (**1886** PRIM B Alinieri străzi 92/1886); **Hotel Kyriazi** (**1885**, PRIM B Alinieri străzi 52/1885); **Hanul Pleşoianu** (**1885**, PRIM B Alinieri străzi 52/1885); **Brutăria Caropo** (**1931**, BCRI 4/1931–1947); **Banca Bercovici** (**1919**, Pântea Pl); **Banca Crissoveloni** (**1919** Pântea Pl); **Drogheria Cionga** (**1919**, Pântea Pl); **Dugheana Pitarului** (Huşi, **1851**, MLP, Moldova, 366/1849–1851, f. 169); **Hanul Cerchez** (**1851**, f. 169, Huşi); **Crâşma Braşoveanu** (Piatra, **1850**, MLP Moldova 366/1850, f. 228); **Hotel Joiţa** (Predeal, **1900**, DC 1462); **Hanul Şovăială** (Predeal, **1900**, DC 1462); **Hotel Jinga** (Azuga, **1900**, DC 1462); **Lăptăria Wissenecker** (Azuga, **1933**, DC 1554); **Cârciuma Cernica** (Comarnic, **1892–1894**, DC 1554); **Lăptăria Jinga** (Buşteni, **1909**, DC 1426); **Hanul Grecului** (Azuga, **1905**, DC 1473); **Fabrica Hersch** (Cluj-Napoca, **1873**, Pascu 287); **Fabrica Elian** (Cluj-Napoca, **1907**, Pascu 194); **Ristorante Da'Mario** (PA 2006–2007, 685); **Hotel Maximilian** (PA 2006–2007, 471, Poiana Ţapului)[13].

4.1.1. Pentru o imagine de ansamblu, vom detalia această grupare cu câteva exemple întâlnite în oraşele germane:

Restaurant Jacky Ballière (Bochum, **1999–2000**, RFD 56); **Restaurant Raphael** (Bonn, **1999–2000**, RFD 60); **Restaurant Salvatore** (Bonn, **1999–2000**, RFD 60); **Restaurant Baron Landenberg** (Coburg, **1999–2000**, RFD 78); **Restaurant Fürst Leopold** (Dessau, **1999–2000**, RFD 82)[14].

4.2. Antroponim nederivat, însoţit atât de termenul generic, cu care se află în raport de posesie, cât şi de un supranume individual, nume de meserie. Prezenţa supranumelui individual în structura numelui de firmă este cu atât mai importantă cu cât reprezintă, sintetic, specificul activităţii comerciale locale dar şi trăsătura individuală a negustorilor.

[13] Siglele fondurilor documentare folosite: PRIM B = A.N., fond *Primăria Bucureşti*: MTR = D.G.A.N., fond *Mitropolia Ţării Româneşti*; BCRI = A.N., Bucureşti, fond *Banca Crissoveloni*; Pântea Pl = Mihail C. Pântea, *Noul plan şi ghid al oraşului Bucureşti şi harta jud. Ilfov*, Bucureşti, 1919; MLP, Moldova = D.G.A.N., *Ministerul Lucrărilor Publice. Moldova*; DC = D.G.A.N., fondul *Domeniile Coroanei României*; Pascu = St. Pascu, *Istoria Clujului*, Cluj-Napoca, 1974; PA = *Pagini Aurii*, Bucureşti, 2006–2007.

[14] RFD = *Restaurant Führer, Deutschland*, Neckarsulm, 1999–2000.

BDD-A623 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:57:29 UTC)

Grădina lui Comşică (Comarnic, **1892–1894**, DC 1449); **Hanul lui Şovăială Negustorul** (Predeal, **1900**, DC 1462); **Hanul lui Garie Olarul** (Botoşani, **1850**, f. 130); **Berăria lui Pisoschi Spătaru** (Botoşani, **1850**, f. 130); **Hanul lui Ciornei Zugravu** (Botoşani, **1850**, f. 130); **Hanul lui Hristea Bacalu** (Huşi, **1851**, f. 168, 169); **Dugheana lui Iancu Făclierul** (Huşi, **1851**, f. 169); **Dughenile Jidovului Mendel Gandil** (Roman, **1850**, f. 84); **Cârciuma lui Anghel Rachierul** (Bucureşti, **1798** CAT); **Hanul lui Stoian, Staroste de Croitori** (Bucureşti, **1833**, EAB 19/17); **Prăvălia lui Matei Condrescu Cupeţul** (Bucureşti, **1744**, MTR 211/1); **Prăvălia lui Radu Săidăcaru** (Bucureşti, **1766**, MTR 222/21); **Prăvălia lui Zamfir Cămăraşul** (Bucureşti, **1716**, MTR 265/1)[15].

4.3. Alteori, supranumele individual atestă originea etnică a posesorului locaţiei:

Prăvălia lui Anton Talalul Armeanul (Bucureşti, **1797**, MTR 297/9, **1798**, CAT); **Prăvălia lui Isaia Ovreiul** (Bucureşti, **1798**, CAT); **Prăvălia lui Meimet Turcul Spoitorul** (Bucureşti, **1798**, CAT); **Prăvălia lui Saghiadinos Grecul** (Bucureşti, **1823**, MTR 318/9); **Zalhanaua lui Buzne Armeanul** (Botoşani, **1850**, f. 130); **Spiţeria lui Ilii Kalman Jidovul** (Bacău, **1850**, f. 60).

În epoca modernă, determinantul etnic a dispărut din structura numelui de firmă comercială, rămânând doar numele propriu cu rezonanţa etnică propriu-zisă:

Firma lui Hagic Demergian (Bucureşti, **1930**, BCRI, dosar 7/1930–1931); **Firma lui Nathan Hirsch** (Bucureşti, **1930**, BCRI, dosar 7/1930–1931); **Firma lui Avram Kesler** (Bucureşti, **1930**, BCRI, dosar //1930–1931).

4.4. Antroponim prezent în structura unui toponim primar, care, la rându-i, intră în relaţie cu un alt termen generic, corespunzător unui denotat aflat în prima vecinătate topografică, transferurile de sens putând avea loc în ambele direcţii:

„Hudiţa **Dughenile negustoriului Mihai Marcu** (Roman, 1850, f. 84); Uliţa **Dugheana Comănachi** (Galaţi, **1850**, f. 56); Uliţa **Căldăria Arion** (Focşani, **1851**, f. 207, 208); Poteca **Hanul Joiţa** (Predeal, **1906**, DC 1475); Drumul **Fabrica de Postav Rhein** (Azuga, **1901**, DC 1462); Strada **Piaţa Ghica** (Sinaia, **1938**, DC 1569). În aceste cazuri, antroponimul, care este toponimizat intens, alcătuind un „toponim aparent”[16], poate fi asociat direct cu primul termen generic: *Uliţa* **Dugheana Comănachi** = *Uliţa* **Comănachi**. Relaţiile semantice pot fi însă şi mai complicate: **Joiţa** din *Hanul* **Joiţa** înseamnă şi *pârâul* (*Hanul* de lângă *Pârâul* **Joiţei**) dar şi *vale* (*Valea* unde curge *Pârâul* **Joiţei**, lângă care se află *Hanul* **Joiţa**. **Joiţa** este astfel un „toponim aparent” multiplu, iar separarea secvenţelor semantice se poate face doar pe teren.

[15] Siglele fondurilor documentare folosite sunt: 1798 CAT = D.G.A.N. fond *Catagrafii*: *Catagrafia Poliţiei Bucureştilor, 1798*; EAB = D.G.A.N., fond *Eforia Aşezămintelor Brâncoveneşti*.

[16] Vezi Adrian Rezeanu, Filofteia Modoran, *Categoria „toponim aparent” în urbanonimie*, în LR, XLVI / 1997, nr. 4–6, p. 319–329.

BDD-A623 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:57:29 UTC)

4.4.1. Situaţia de mai sus este prezentă şi în spaţiul de desemnare urbană germană:

„Restaurant **Schloβ Hohenstein**" (Restaurantul Castelul Hohenstein) situat în **Schloβ Hohensteinstraβe** (strada Castelul Hohenstein) (Ahorn, RFD 13). Antroponimul **Hohenstein** este determinat în prima structură toponimică şi participă la următoarea structură viconimică **Schloβ Hohensteinstraβe** (*Strada* cu **Castelul Hohenstein**, în care există restaurantul **Castelul Hohenstein**).

„Restaurant Iuliushof" (Restaurantul Curtea lui Iulius) situate în **Iuliushofstraβe** (Belzig, RFD 40); explicaţiile sunt aceleaşi ca pentru exemplul anterior.

4.5. Antroponim compus (prenume şi nume de familie) cu denotare unică, prezent în structuri cu termen generic, unde apare raportul de posesie:

Hanul lui Alexandru Teodorescu (Roman, **1850**, f. 84); **Dughenile lui Ghiţă Scărlătescu** (Roman, **1850**, f. 84); **Berăria lui Potache Bălan** (Piatra, **1850**, f. 228); **Crâşma lui Iordache Braşoveanu** (Piatra, **1850**, f. 228); **Hanul lui Dumitru Manta** (Buşteni, **1909**, DC 1426); **Cârciuma lui Petre Jinga** (Comarnic, **1892–1894**, DC 1475); **Bazarul lui Elias Moreli** (PRIM B, Alinieri străzi, dos. 92/1886); **Firma lui Avram Calmanovici** (Bucureşti, BCRI dos. 7/1930–1931); **Cârciuma lui Nicolae Bărbătescu** (Bucureşti, **1803**, MTR Mss. 171); **Hanul lui Ivan Stănescu** (Bucureşti, **1716**, EAB 28/17); **Pivniţa lui Mircea Perieţeanu** (Bucureşti, **1798** CAT); **Prăvălia lui Gheorghe Panaitescu** (Bucureşti, **1804**, MTR Mss. 178).

4.6. Structura urbanonimică formată din antroponim + antroponim însoţită de termenul generic, care presupune relaţia de posesie distributivă faţă de fiecare antroponim din compus:

Firma Kyprianides & Crissoveloni (Bucureşti, BCRI dos. 219/1924); **Societatea D. Loebel & Kremnitzer** (Bucureşti, BCRI dos. 349/1926); **Societatea Carol Schulder & Berger** (Bucureşti, **1920**, BCRI dos. 1/1931); **Societatea Konzelman & Moesner** (Bucureşti, BCRI, dos. 4/1931–1947); **Firma Blumer & H. Heilpern** (Bucureşti, BCRI doc. 7/1930!1931); **Casa Waller & Cie** (Azuga, 1901, DC 1462).

4.7. Antroponim simplu sau derivat, asociat cu un denotat unic, precedat de prepoziţia *La* şi de termenul generic, care e prezent, de cele mai multe ori, facultativ. Construcţia urbanonimică este puternic toponimizată, antroponimul din structura numelui de firmă comercială devenind un reper toponimic urban:

La Micşunescu (Bucureşti, **1774**, MTR 206/32); **La Radivoie** (Bucureşti, **1768–1775**, MTR 258/5); **La Pascu** (Bucureşti, BCRI dos. 7/1930–1931); **La Matei** (Bucureşti, BCRI dos. 7/1930–1931); **La Brutăria Wiseneck** (Azuga, **1923**, DC 1607 ter); **La Lăptăria Wolf** (Poiana Ţapului, **1920**, DC 1607 ter); **La Cârciuma Treistea** (Buşteni, **1894**, DC 1430); **La Hanul Şovăială** (Predeal, **1900**,

BDD-A623 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:57:29 UTC)

DC 1462); **La Măcelăria Mircea** (Bucureşti PA 2006–2007, 684); **La Francesca** (Bucureşti, PA 2006–2007, 684).

4.7.1. Acest compus este prezent şi în spaţiul urbanonimic german:

Zum Maximilian (Düsseldorf, RFD 99); **Zum Lowen** (Eggenstein – Leopoldschaffen, RFD 106); **Zum Restaurant Sperber** (Abstatt RFD 11); **Zur Restaurant der Linde** (Oberboihingen, RFD 307).

4.8. Antroponim simplu corespunzător unui denotat unic, însoţit de supranumele individual, nume de profesie, şi precedat de prepoziţia *La*. Şi în acest caz toponimizarea antroponimului este puternică şi duce la schimbarea statutului său, devenind un reper toponimic urban local:

La Petre Cojocarul (Bucureşti, **1775**, MTR 212/1); **La Ştefan Marchitanul** (Bucureşti, **1774**, MTR 171/4); **La Dănilă Tejghetaru** (Roman, **1850**, f. 84); **La Mendel Lipţcanu** (Roman, **1850**, f. 84); **La Iordache Cojocaru** (Piatra, **1850**, f. 228); **La Lazăr Blănariu** (Piatra, **1850**, f. 228); **La Petcu Căldărariu** (Focşani, **1851**, f. 207, 208); **La Isperliu Barcagiu** (Focşani, **1851**, f. 207, 208); **La Avramică Olaru** (Botoşani, **1850**, f. 128–129); **La Iţic Sărariu** (Bacău, **1850**, f. 59–60); **La Toc Cârciumaru** (Buşteni, **1894**, DC 1430); **La Samson Bijutieru** (Bucureşti, BCRI, dos. 7/1930–1931).

4.9. Antroponim simplu sau compus precedat de prepoziţia *La* şi însoţit postpus de un determinant care indică specificul activităţii. În această structură dublă apare o relaţie apoziţională, care aduce însă un plus de precizare pentru reperul urbanonimic:

La Bălan Căldăraru, bragagerie (Bucureşti, **1803**, MTR Mss. 177); **La Marco Evreul, curelărie** (Bucureşti, **1774**, MTR 195/2); **La Dobra Calpacciul, lumânărie** (Bucureşti, **1795**, MTR Mss. 156); **La Matei Herşcovici, curelărie** (Bucureşti, BCRI **1931**, dos. 7/1930–1931); **La Nathan Hirsch, mobilă** (Bucureşti, BCRI **1931**, dos. 7/1930–1931); **La Boteanu, sticlărie** (Buşteni, **1933**, DC 1554); **La Boncu, cârciumă** (Câmpina, **1894**, DC 1449); **La Bălanu, cârciumă** (Comarnic, **1894**, DC 1449); **La Greieru, cârciumă** (Azuga, **1914**, DC 1430).

4.10. Antroponim simplu sau compus precedat de prepoziţia *La* şi determinantul substantival care indică specificul activităţii. Relaţia apoziţională dintre cei doi termeni ai structurii urbanonimice compuse este mai accentuată atunci când antroponimul este format şi dintr-un supranume individual care se suprapune peste determinantul reperului local: (*Boiangeria* **La Stanciu Boiangiu** – Bucureşti **1823**, MTR Mss. 209);

Prăvălia **La Pazal Carătasu** (Roman, **1850**, f. 84); *Dugheana* **La Moise Jâdovu** (Roman, **1850**, f. 84); *Dugheana* **La Gheorghi Soricuţă** (Piatra, **1850**, f. 228); *Hanul* **La Vasile Cibotariu** (Piatra, **1850**, f. 228); *Societatea* **La Brown Boovery** (Bucureşti, RC 1932); *Societatea* **La Fertrinelli** (Bucureşti, RC 1933).

BDD-A623 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:57:29 UTC)

4.11. Antroponim derivat de gradul doi, corespunzător unui denotat unic şi precedat de prepoziția *La*. În cadrul acestei structuri, toponimizarea antroponimului este cvasitotală:

La Tănăseşti (Ploieşti, **1872**, Sevastos 405) ← **La Tănăsescu** ← **La Tănase** (faze refăcute).

4.12. Antroponim derivat de gradul doi, folosit ca determinant posesiv pentru numele reperului comercial:

La Rachieria Slivinenilor (Ploieşti, **1837**)[17].

5. Exemplele de nume de firme comerciale urbane, în structura cărora apare un antroponim, în diferite stadii de toponimizare, sunt caracteristice pentru lungi perioade din istoria urbană. Modelul detaliat pe secvențe, cu răspândire teritorială amplă, a avut un vârf al curbei de evoluție, în secolul al XIX-lea, după care a urmat un declin.

Scopul analizei unor astfel de compuşi toponimici a fost atât de ordin statistic, pentru a evidenția în diferite epoci aportul antroponimului în procesul de desemnare urbană, dar şi, mai ales, marcarea gradului de toponimizare precum şi raportul cu alte paliere toponimice urbane sub raport motivațional.

În general, antroponimul a avut un rol major la definitivarea formulei numelui ereditar de firmă comercială urbană, mai ales prin participarea cu conotații speciale în seria firmelor cu acelaşi „patent", dar şi cu patroni ereditari. Exemplele găsite de noi şi incluse în acest demers nu pot aduce, cum era şi firesc, concretizări definitorii, dar pot evidenția, chiar şi parțial, un profil de „formulă toponimică urbană".

Vom încerca să stabilim gradul de participare al antroponimului la numele de firmă comercială urbană, în sensul cumulării unor semne distinctive, care conduc la schimbarea statutului său în acela de marcă toponimică locală.

5.1. Antroponimul simplu, care se află în relație apozițională cu termenul generic (paragrafele 4.1., 4.1.1.) îl poate substitui pe acesta din urmă, atunci când există o singură ipostază urbanonimică, aceea de bază, în sensul izolării urbanonimului în discuție de restul denotatelor din vecinătățile topografice imediate: **Lăptăria Wissenecker** poate deveni **Wissenecker** sau **La Wissenecker**. În acest caz, toponimizarea antroponimului este totală, el devenind o marcă toponimică.

Situația este puțin nuanțată în cazul toponimelor *Ulița* **Dugheana Comănachi** sau *Strada* **Piața Ghica** (paragrafele 4.4., 4.4.1.), unde există structuri duble toponimice. Pe de o parte, *Ulița* + determinant toponimic (grup toponimic, unde, datorită relației apozitionale, antroponimul poate prelua întreaga încărcătură determinativ-topografică, transformându-se în toponim) iar, pe de altă parte, *Ulița* +

[17] A.N. Ploieşti, *Catagrafia de câți sârbi (bulgari*, n.n., A.R.*) se află cu şederea, aici, în Ploieşti, însă cu numele i sinul după cum se coprinde aici*, 1831, 1837.

BDD-A623 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:57:29 UTC)

determinant toponimic aparent (**Comănachi**, la origine antroponim, preia simbolistica reperului local **Dugheana** … şi glisează denominative către numele căii de circulaţie). Situaţia este foarte interesantă, cu trimiteri până în urbanonimia modernă, unde categoria „toponimului aparent" este de largă circulaţie urbană: *Strada* **Sf. Constantin** = *Strada* **Biserica Sf. Constantin**.

Aspectele sunt mult mai complicate, atunci când apar într-un „lanţ derivativ" toponimic ipostaze care se condiţionează reciproc. Este cazul urbanonimului *Hanul* **Joiţa**, unde **Joiţa** este alternativ, potrivit cu structura toponimică în care intră, când antroponim, când toponim aparent. Ambiguitatea din acest „lanţ" cu multe „verigi" derivaţionale se rezolvă prin evidenţierea grafică a relaţiilor semantice dintre diferitele ipostaze urbanonimice, plasate în vecinătăţi poziţionale diferite faţă de reperul central.

Antroponimul dintr-un compus urbanonimic, în care există raportul de posesie faţă de termenul generic (paragrafele 4.2., 4.3., 4.5., 4.6.) exprimat, de cele mai multe ori, printr-un caz oblic, rămâne un determinant în cadrul structurii, statutul său de identificare a persoanei rămânând nealterat.

Poate cea mai caracteristică situaţie în care antroponimul apare cu statut schimbat, locativ, este aceea în care intră în structura cu prepoziţia *La* prepusă (paragrafele 4.7., 4.7.1., 4.8., 4.9., 4.10., 4.11.) chiar şi atunci când între prepoziţie şi antroponim există un termen generic. În oricare dintre exemple, antroponimul preia întreaga încărcătură locativă, transformându-se în reper topografic local. Situaţia de la **4.9.** poate clarifica statutul antroponimului din compusele urbanonimice, în sensul că termenul generic, situat în partea finală a numelui, poate fi facultativ.

În concluzie, când antroponimul propriu-zis este precedat de prepoziţia *La*, indiferent de alţi determinanţi ante- sau postpuşi, se comportă ca un toponim propriu-zis, iar această formulă urbanonimică este viabilă în cadrul unui nume de firmă comercială, chiar şi în cazul unei utilizări mai restrânse.

6. O categorie importantă de nume de firme comerciale urbane este reprezentată de compuşii formaţi din termenul generic şi determinanţii toponimici, preluaţi din alte structuri urbanonimice cu motivaţii locale. Raţionamentul semantic al unor astfel de „formule" de desemnare urbană este condiţionat, pe de o parte, de vecinătăţile imediate dintr-un „lanţ" toponimic „derivativ", iar, pe de altă parte, de complexitatea topografică a reperului urbanonimic concret, în care detaliile de structură arhitecturală, construcţiile limitrofe sunt precumpănitoare.

6.1.1. Numele de firmă comercială ca verigă a unui „lanţ" toponimic „derivativ" cu motivaţii locale. În această situaţie, secvenţa desemnatoare pentru denotatul iniţial este ocurentă şi în alte ipostaze „derivative", inclusiv în secvenţa identitară pentru firma comercială. Motivaţia toponimică în cadrul acestei

BDD-A623 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:57:29 UTC)

„formule" de desemnare este valabilă numai atunci când locaţia firmei reprezintă prima vecinătate a denotatului iniţial[18]:

Blănăria **Lipscani** (Bucureşti, str. Lipscani, BCRI, dos. 349/1926); *Farmacia* **Arcul de Triumf** (Bucureşti, BCRI, dos. 349/1926); *Drogheria* **Bursei** (Bucureşti, BFJ, dos. 1/1933–1934)[19]; *Fabrica de salam* **Azuga** (pe malul râului Azuga, **1938**, DC 1607 ter); *Fabrica de cherestea* **Piatra Arsă** (Buşteni, **1920**, DC 1607 ter); *Hanul* **Urlătoarea** (Poiana Ţapului, pe Valea Urlătorii, **1884**, DC 1430); *Hanul* **Sticlăriei** (Azuga, lângă Fabrica de Sticlărie) **1900**, DC 1430); *Cârciuma* **La Pietricele** Comarnic, Dealul Pietricele, **1894**, DC 1443); *Hotelul* **La Pichet** (Predeal, Pichet de graniţă, **1900**, DC 1462); *Hotelul* **Urzicar** (Predeal, Valea Urzicarei, **1900**, DC 1462).

6.1.2. Situaţia de mai sus este prezentă şi în spaţiul german de desemnare urbană:

„**Herrenhaus Buchholz**" în **Buchholzweg** (Drumul Buchholz) (Alfter, RFD 15); *Restaurant* **Domizil Drei Burgen** (Locul celor trei Bastioane) (Apfelstädt, RFD 22); **Burghotel Schnellenberg** în Burg Schnellenberg (Cetatea Muntele Abrupt) (Attendorn, RFD 25); *Restaurant* „**Schwartzmatt**" (Tabla neagră) în Schwartzmattstraβe (Baden – Weiler, RFD 32); „**Iagdschloss Thiergarten**" (Grădina Castelului de Vânătoare) în Oberthiergarten Straβe (Strada Grădina de Sus) (Bayreuth, RFD 38), *Restaurant* **Mühle** (Restaurantul Moara) în Mühlenstraβe (Binzen, RFD 54), cu continuare inversată.

6.2. Există situaţii când în „lanţul" toponimic „derivativ" prezenţa sincopelor segmentează procesul motivaţional, numele de firmă comercială apărând stingher. În acest caz, chiar dacă iniţial ar fi existat o posibilă motivaţie în actul de desemnare, termenul al doilea din structură apare aberant:

Firma **Oituzul** (Bucureşti, BCRI, dos. 7/1930–1931); *Firma* **Muscelul** (Bucureşti, BCRI, dos. 7/1930–1931); *Societatea* **Băile Borsec** (Bucureşti, BCRI, **1920**, dos. 1/1931); *Banca* **Dealul Oltului** (Focşani, BCRI, **1924**, dos. 219/1924); *Cârciuma* **Poiana Norilor** (Buşteni, **1940**, DC 1607 bis) dar şi *Birtul* **de la Moară** (pe şoseaua ce vine de la Moară) (Poiana Ţapului, **1884**, DC 1423).

6.2.1. Compus format din toponim provenit dintr-un alt „lanţ derivativ" şi prepoziţia *La*, dispusă protetic. Sintagma care este ambiguă din punct de vedere semantic, a necesitat explicaţii suplimentare:

La Vârful cu Dor (restaurant, Bucureşti, RC 1932), **La Porţile de Fier** (fierărie, Bucureşti, RC 1937).

Alteori nici explicaţiile suplimentare nu înlesnesc decriptarea semantică, numele firmei rămânând o „emblemă" golită de conţinut: **La Tancul de Oţel** (încălţăminte, Bucureşti, BCRI, dos. 7/1930–1931).

[18] Vezi Adrian Rezeanu, *Motivat şi arbitrar*, în *Toponimie bucureşteană*, Bucureşti, 2003, p. 17–25.

[19] BFJ = A.N. Bucureşti, fond *Banca Friedman – Juster*.

BDD-A623 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:57:29 UTC)

6.2.2. Iar în spațiul urban german:

Restaurant **Zur Schleuse** (La Zăgaz) (Lilienthal, RFD 248). *Restaurant* **Zur Alten Mühle** (La Moara Veche) (Rielansingen – Worblingen, RFD 342).

6.3. Compus urbanonimic în care termenul al doilea, ca detaliu arhitectural local, desemnează în faza inițială un reper toponimic, care, la rându-i, transgresează către alt reper, firmă comercială, aflat, probabil, în prima vecinătate topografică:

Restaurantul **Colonade ← La Colonade** (clădirea în care se afla restaurantul prezenta coloane frontale) (Buc. **1934** GHID).

6.3.1. Alteori, contaminarea semantică se petrece pe o cale mai laborioasă, în sensul că o „emblemă" a unui detaliu din interiorul unei locații este transgresată spre interior, cu toată încărcătura semantică şi metaforică, individualizând o locație şi o firmă comercială:

Restaurantul **La Table du Comte** (Buc. PA 2006–2007, 684) ← **la Table du Comte** (La Masa de trăncăneală).

6.3.2. Reperul topografic din vecinătatea imediată a locației destinate activității comerciale este inclus în formula de desemnare urbanonimică a firmei comerciale, dar rămâne şi entitate distinctă. Transferurile de sens sunt uneori foarte limitate, alteori fuziunea numelor celor două repere este perfectă, iar scriptic avem de-a face cu o „emblemă" golită de conținut:

Hanul **Scăricica** (Roman, **1850**, f. 84); *Hanul* **Crucea lui Porponiță** (Huşi, **1851**, f. 168, 169); *Restaurantul* **La Castani** (Bucureşti, PA 2006–2007, 684); *Restaurantul* **Roata** (București, PA 2006–2007, 685).

6.3.3. Pentru spațiul urban german:

Restaurant **Alte Kanzlei** (Vechea Cancelarie) (Andernach, RFD 21).

7. Numele de firme comerciale reprezentate în inventarul din paragrafele 6.1., 6.2., 6.3. au o frecvență mărită în epoca modernă din istoria urbană. Explicația unei astfel de situații se găseşte în permanenta intercondiționare între reperele urbane şi, mai ales, conexiunile care se realizează prin intermediul căilor de circulație.

În cadrul acestui inventar urbanonimic intervine, într-o măsură mai mare, motivația toponimică prin intermediul reperelor locale. Pentru analistul toponomast, raportarea permanentă la procesul motivațional toponimic va evidenția statistic o încadrare a acestor „formule" de desemnare urbană pe traiectoria arbitrarului şi a opacizării semantice. Excepțiile de la această direcție sunt relativ reduse (paragraful 6.1.1.) şi nu caracterizează etapa modernă din istoria urbană. Putem însă afirma că acest inventar de nume, specializate pentru categoria firmelor comerciale, fac o tranziție către un corpus bogat de nume, mult mai elaborat, în care intervin valori stilistice dintre cele mai neaşteptate, dar, aşa cum se va vedea în cele ce urmează, destul de cifrate.

8. Grupurile de sintagme, create deliberat, cu scop exclusiv comercial, care, aplicate ca „formule" de desemnare urbană, deşi cifrate, identifică reperele comerciale,

BDD-A623 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:57:29 UTC)

le individualizează în contextul local. În cadrul acestor formule sunt prezente, în primul rând, valori metaforice, de regulă străine de specificul activității comerciale.

Acest mod de desemnare urbană, întâlnit, de altfel, şi în context european, asigură un pitoresc local, însă efemer, dar ilustrează capacitatea desemnatorilor de a individualiza reperul urban.

După structura „formulei", în care intră de obicei un toponim, dar şi după gradul de toponimizare al apelativelor, deosebim câteva categorii:

8.1. Compusul alcătuit dintr-o sintagmă precedată de prepoziția *La*. Prezența acesteia ca marcă protetică a unui alt toponim preluat dintr-un alt context determină o retoponimizare specializată, de data aceasta, dacă acceptăm mental, ca fază de lucru, apelativizarea elementelor componente din toponimul primar:

La Marele Zid (restaurant, Bucureşti, PA 2006–2007, 684); **La Moara Măriei** (restaurant, Bucureşti, PA 2006–2007, 684); **La Poiana Carpaților** (restaurant, Bucureşti, RC1932, 1934 GHID); **La Reduta Grivița** (restaurant, **1883**, G 329); **La Sonda Prahovei** (băcănie, Bucureşti, RC 1930).

8.2. Compusul urbanonimic, în care un apelativ toponimizat şi prin prezența protetică a prepoziției *La* reprezintă un semn material vizibil, distinctiv pe firmă pentru specificul activității comerciale:

La Butoaie (tavernă, PA 2006–2007, 684); **La Roata** (restaurant, PA 2006–2007, 684); **La Mărul de Aur** (restaurant, PA 2006–2007, 684); **La Pui de Urs** (restaurant, PA 2006–2007, 685); **La Balon** (manufactură, BCRI, dos. 7/1930–1931); **La Tigru** (fierărie, BCRI, dos. 7/1930–1931).

8.3. Această modalitate de desemnare e prezentă şi în spațiul urban german:

„**Zur Drei Kronen**" (La trei Coroane) (Lippstadt, RFD 250); *Gasthaus* **Zum Roβ** (Casa de oaspeți „La Cal") (Mergentheim Bad, RFD 267); **Zum Rothen Ochsen** (La Boul Roşu) (Laupheim, RFD 241); **Zur Krone** (La Coroana) (Laudenbach, RFD 241); **Zur Waage und Börse** (La Cântarul şi Punga) (Leer, RFD 242); **Zum Weiβen Schwanen** (La Lebăda Albă) (Braubach, RFD 63); **Zum Kitzebichi** (La Căprior) (Bolsterlang, RFD 58).

8.4. Alteori, sintagma desemnatoare precedată de prepoziția *La* are în structură un compus metaforic, de regulă fără nicio legătură cu specificul activității comerciale:

La Roata Lumii (bar, Bucureşti, **1934** GHID); **La Trei Ochi sub Plapumă** (birt, RC 1934); **La Trei Sarmale** (birt RC 1938); **La Linişte şi Vis în Natură** (restaurant, Bucureşti, PA 2006–2007, 684); **La Pisica Sălbatică** (restaurant, Buc., PA 2006–2007, 685); **La Consumul Speranța** (coloniale, BCRI, dos. 7/1930–1931); **La Haina Americană** (galanterie, BCRI, dos. 7/1930–1931); **La Consumul Păcii** (manufactură, BCRI, dos. 7/1930–1931).

8.5. Pentru spațiul german:

Restaurant „**Ich weiβ ein Haus am See**" (Krakow, RFD 23); *Restaurant* **Himmel und Erde** (Bolta cerească şi Pământul) (Düsseldorf, RFD 99); *Restaurant* **Ars Vivendi** (Dresden, RFD 90).

BDD-A623 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:57:29 UTC)

8.6. Sintagma metaforică desemnatoare apare şi fără prepoziția *La*:

Buna Speranță (exploatări petroliere – RC 1931); **Carul cu Bere** (restaurant, Bucureşti, RC 1931); **Cuibul Veseliei** (restaurant, **1934**, GHID).

8.7. Pentru spațiul german:

Restaurant **Goldener Greifen** (Gheara de Aur) (Donauwörth RFD, 86); *Restaurant* **Winzerstube** (Odaia Viticultorilor) (Ballrechten – Dottingen, RFD 36).

8.8. Prezența unor „mode" în actul de desemnare urbană este legată şi de influențe livreşti de epocă, dar şi de nevoia de ierarhizare a locațiilor comerciale. În acest sens, termenul generic din componența numelui de firmă este asociat, pe de o parte, cu un determinant de tip adjectival „prețios" sau un toponim de circulație restrânsă, dar „în vogă" în epocă:

Grand Hotel (Bucureşti, **1885, 1887**, G 314, 315); **Drogheria Splendid** (Bucureşti RC 1931); **Hotel Imperial** (**1875**, BAC 87); **Hotel de France** (**1828**, G 166); **Restaurant Tivoli** (RC 1934); **La Belle Epoque** (restaurant PA 2006–2007, 684); **La Cucina Italiana** (restaurant, PA 2006–2007, 685); **La Dolce Vita** (restaurant, PA 2006–2007, 684); **Parfumeria Florida** (Bucureşti, BCRI, dos. 7/1930–1931).

8.9. Pentru spațiul german:

Restaurant **Italia Uno** (Aachen, RFD 8); *Restaurant* **Kapuzinergarten** (Grădina capucinilor) (Breisach, RFD 65); *Restaurant* **Rosati – Rosatidue** (Düsseldorf, RFD 99); *Restaurant* **Becher – De Balzac** (Donzdorf, RFD 87); *Restaurant* **Kaiserhof – Turmschänke** (Curtea Împărătească – Turnul cu băuturi) (Eisenach, RFD 103).

8.10. Un număr restrâns de compuşi urbanonimici reprezentând nume de firme comerciale indică incompatibilități de *lex maiestatis* (lege de lezmajestate) în structura unor astfel de „formule":

Ceaprazăria **La Principele Bibescu** (Bucureşti, BCRI, dos. 4/1931–1947); *Încălțăminte* **La Principesa Ileana** (Bucureşti, BCRI, dos. 8/1930–1932).

8.11. Tiparul de formare a numelor de firme comerciale incluse în paragrafele 8.1.–8.10., cu anumite excepții (8.8.) trimite acest compus toponimic către periferia urbană, cu un oarecare reviriment în zilele noastre.

Deşi pot fi realizate unele conexiuni motivaționale, în sensul raportării la repere sau microrepere locale, dar şi la semne distinctive de pe firmamentul locației, nu pot fi înscrise decât parțial într-un sistem urbanonimic unitar şi coerent, deci nu pot fi nici viabile.

9. În toponimia urbană, spre deosebire de cea rurală, conceptele de arbitrar şi motivat între care gravitează sistemul urbanonimic în ansamblul său, necesită o interpretare mai nuanțată. În mediul urban, înlănțuirea de „ipostaze" în cadrul unui „lanț derivațional" dă naştere unor scheme cu ramificații atât pe orizontală cât şi pe verticală[20].

[20] Vezi Rezeanu Adrian, Modoran Filofteia, *Stratificarea în toponimia urbană*, în SCL, XLIX, 1998, nr. 1–2, p. 303–310.

BDD-A623 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:57:29 UTC)

Înlănțuirea de „ipostaze” toponimice pe orizontală, în sensul trecerii aceluiaşi nume individualizator de la un denotat la altul, include, printre altele, şi „veriga” proprie categoriei numelor de firme comerciale. Când acest „lanț derivativ” cuprinde un număr nelimitat de „verigi”, caracterul motivat toponimic se diminuează cu fiecare ipostază adăugată, într-o aşa măsură, încât spre final, deşi există o identitate formală de nume, ipostazele sunt nemotivate[21].

Când numele de firmă comercială urbană este încadrat într-un „lanț derivativ” toponimic pe orizontală şi ocupă vecinătatea imediată a denotatului inițial, atunci aceasta este singura poziție motivată în care apare urbanonimul în discuție. Oricum, în astfel de compuşi toponimici este necesară prezența în structură a unui alt toponim propriu-zis sau „aparent”.

Hanul **Frontiera** (Azuga, **1901**, DC 1462) ← *Hanul* (de pe lângă Frontiera de stat) ← **Frontiera de Stat**; *Cârciuma* **Herăstrăul Vechi** (Predeal, **1912**, DC 1495) ↔ *Casa* **Herăstrăul Vechi** ← *Drumul* **Herăstrăului Vechi** ← **Herăstrăul Vechi** (locul unde exista).

În „lanțul derivativ” anterior sintagma toponimizată **Herăstrăul Vechi** transgresează din ipostază în ipostază, menținându-se formal aceeaşi, dar asociată cu un alt termen generic. Ataşată lângă termenul generic *cârciuma*, sintagma **Herăstrăul Vechi** ajunge o „emblemă” neutrală, golită de conținut semantic, pe care, de altfel, l-a imprimat fragmentar, de fiecare dată diminuat, denotatelor din imediata vecinătate topografică.

Nu acelaşi lucru e valabil la urbanonimul *Cârciuma* **La Troaca cu Pomi** (Comarnic, **1892–1894**, DC 1449) (6.1.1., 6.1.2.) care înseamnă *Cârciuma* (de lângă **Troaca cu Pomi**) sau **Troaca cu Pomi**, ca „emblemă” de detaliu topografic local.

Contaminarea semantică dintre ipostazele dintr-un lanț derivativ toponimic se petrece limitat, la granița dintre denotatul inițial şi cel din vecinătatea imediată, direcția procesului fiind în ambele sensuri:

Restaurantul **La Bastille** (*Strada* **Căderea Bastiliei**) (Bucureşti, PA 2006–2007, 684); *Cârciuma* **Limbăşelului** (Azuga, 1912 DC 1495) ← **Valea Limbăşelului**; *Cârciuma* **Setei** (Azuga, 1912 DC 1485) ← **Vâlcelul Setei** → *Livada* **Văii Setei**; *Hanul* **La Colțul Roşu** (Buşteni, **1894**, DC 1434).

Acest proces de contaminare semantică, prin transferuri de nume şi de sens, este prezent şi în urbanonimia germană:

Restaurant **Schwartzmatt** (Tabla neagră, probabil ca semn distinctiv din interior) este situat în **Schwartzmatt** *straβe*; *Restaurant* **Mühle** (Restaurantul Moara) este situat în **Mühlen***straβe*; *Hotel* **Schloβ Schönbrunn** este situat în **Schönbrunn** *straβe*; **Schloβhotel Lerbach** este situat în **Lerbecher** *Weg*.

[21]Pentru o detaliere a problematicii transferului de nume şi de sens de la un denotat la altul pe orizontală, *vezi* şi Adrian Rezeanu, *Terminologia geografică populară în urbanonimie*, în FD, XXIV–XXVI, 2005–2007, p. 213–220.

BDD-A623 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:57:29 UTC)

10. În cadrul grupurilor de nume de firme comerciale stabilite anterior se pot realiza diferite tipuri de compatibilități semantice. Urbanonimele specializate pentru firme comerciale, care au dezvoltat aceste conexiuni semantice, compatibile sau aberante, sunt legate de capacitatea termenilor din structurile realizate de a-şi păstra statutul semantic propriu.

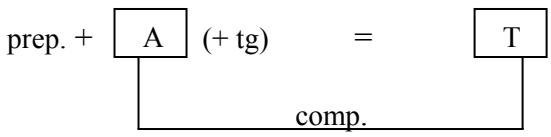
Procesul este extrem de complex şi trebuie asociat cu relația dintre compatibilitate şi motivație toponimică, în sensul că ansamblul de compatibilități semantice dintre „ipostazele" unui lanț toponimic, dar şi dintre componentele unei ipostaze, când aceasta este o structură, stă la baza motivației şi deci a viabilității urbanonimului.

La nivel urbanonimic, motivația presupune deci analiza semantică dintr-un „lanț derivativ" toponimic, beneficiind printre altele, şi de rezultatele analizei compatibilității dintre termenii unei structuri urbanonimice.

După cum se va vedea, există şi situații când caracterul motivat al unei „ipostaze" toponimice dintr-un „lanț derivativ" multiplu nu implică şi compatibilități semantice dintre termenii secvenței toponimice ipostaziate.

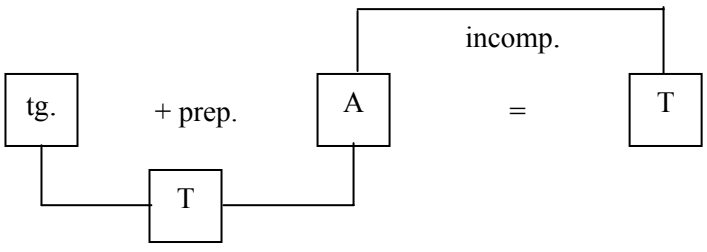
Pentru exemplificare, am extras din lista numelor de firme comerciale ipostaziate un număr de tipuri pe care le vom analiza:

I. **La Boncu** (*cârciumă*)

A = antroponim
T = toponim
tg = termen generic
comp. = compatibil

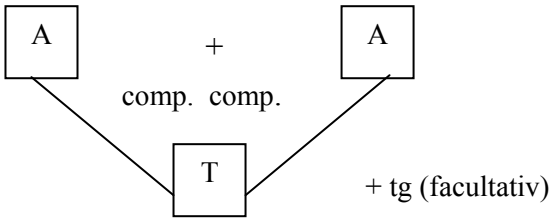
II. *Încălțăminte* **La Principesa Ileana**

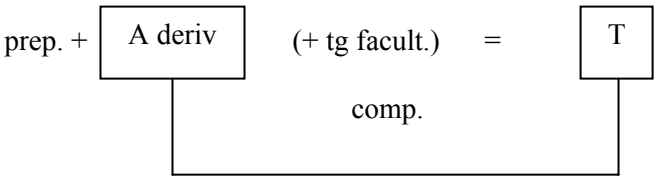
incomp. = incompatibil

BDD-A623 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:57:29 UTC)

III. *Firma* **Kyprianides & Crissoveloni**

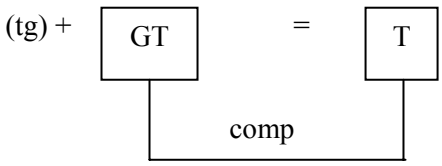

IV. **La Tănăseşti**

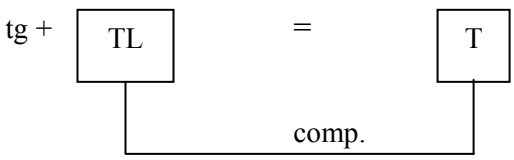
A deriv = antrop. derivat

V. *Restaurantul* **La Castani**

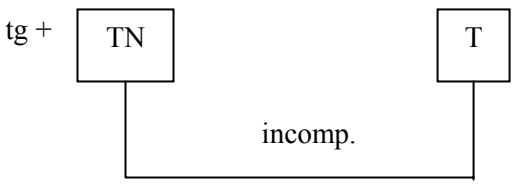
GT = grup toponimic

VI. *Blănăria* **Lipscani**

TL = top. local

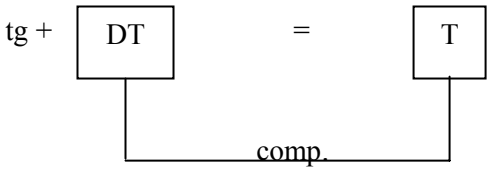
VII. *Banca* **Dealul Oltului**

TN = top. neconcordant

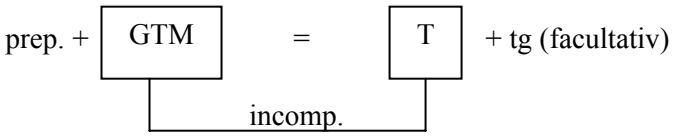
BDD-A623 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:57:29 UTC)

VIII. *Restaurantul* **La Table du Comte**

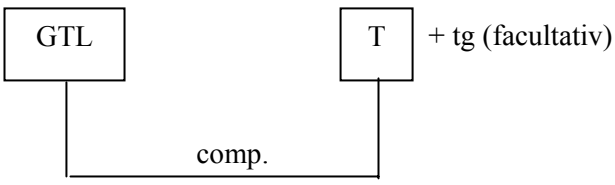
DT = detaliu toponimizat

IX. **La Tancul de Oțel** (*încălțăminte*)

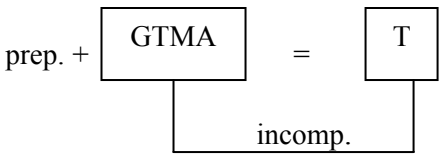
GTM = grup top. metaforizat

X. **La Butoaie** (*tavernă*)

GTL = grup toponimic de localizare
funcția de localizare

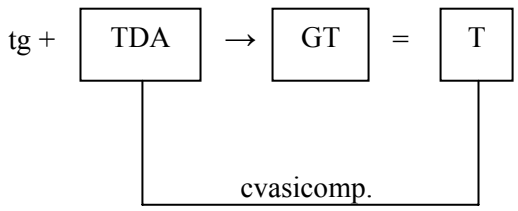
XI. **La Pisica Sălbatică**

GTMA = grup toponimic metaforizat aberant

BDD-A623 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:57:29 UTC)

XII. **Hotel Imperial (Imperial)**

TDA = toponim „derivativ” aparent
cvasicomp. = cvasicompatibil

În ansamblul lor, aceste scheme reprezintă strânsa conexiune dintre motivația toponimică şi compatibilitățile semantice dintre termenii unei ipostaze, dacă aceasta este o structură.

În schema *Încălțăminte* **La Principesa Ileana**, sintagma **La Principesa Ileana** (II), deşi toponimizată prin protezarea prepoziţională, nu putea reprezenta altceva decât un antroponim cu conotații aristocratice evidente. Aceeaşi incompatibilitate o găsim în structura *Banca* **Dealul Oltului** (VII), unde determinantul toponimic **Dealul Oltului** reprezintă o marcă topografică şi semantică străină de orice conexiune cu urbanonimul în discuție. Chiar dacă este o structură toponimică cu valențe metaforice, sintagma **La Tancul de Oțel**, asociată cu o locație comercială cu un specific al activității incompatibil cu conotațiile semantice emanate de gruparea metaforică, subliniază doar un exotism al denominației urbane pentru sfera comercială.

În sintagma **Hotel Imperial** decriptarea este mai complicată, dacă se au în vedere toate particularitățile topografice locale şi conexiunile dintre diferite denotate. **Hotel Imperial** este un reper de pe traiectul **Străzii Imperiale** din Bucureştiul antebelic, la finalizarea căreia era, probabil, **Consulatul Imperial**. **Hotel Imperial** sau **Imperialul** este un toponim „derivativ” aparent, unde există relații de cvasicompatibilitate semantică, dacă avem în vedere că această structură intră într-un „lanț derivativ” toponimic cu vecinătăți motivaționale decriptate din aproape în aproape.

11. Privite diacronic, dar şi la nivelul oraşului contemporan, numele de firme comerciale se prezintă ca un uriaş amalgam, în care influențele din sfera culturală urbană asociate cu imixtiuni ale periurbanului alcătuiesc diferite tipuri de „formule” de desemnare, uneori foarte pitoreşti.

Aceste „formule” de desemnare urbană sunt supuse, de cele mai multe ori, liberului arbitru, iar analiza pe care un toponomast o poate face este îngrădită de multitudinea de „mode” efemere ale diferitelor perioade. Se poate spune că fiecare perioadă marcată istoric şi cultural se manifestă preferențial asupra unora sau altora dintre aceste tipare.

BDD-A623 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:57:29 UTC)

Oricum, nu există o „formulă” universală, ci numai etape din istoria urbană caracterizate şi prin serii de nume de firme comerciale care, exceptând rarele formule ereditare, sunt supuse perisabilității.

FORMULES DE DÉSIGNATION URBAINE. FIRMES COMMERCIALES

(Résumé)

L’étude présent a essayé une analyse de la structure des noms des firmes commerciales, étant en concordance avec „la mode” et les influences livresques du temps.

On est arrivé à la conclusion que les formules de désignation de ces répères urbains sont déterminées par les étapes différentes de l’histoire urbaine et elles sont soumises à la périssabilité.

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”
Bucureşti, Calea 13 Septembrie nr. 13

BDD-A623 © 2008 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:57:29 UTC)